

DR MARIA CYRUS-SOBOLEWSKA
(1907—1988)

W dniu 5 kwietnia 1988 r. zmarła Maria Sobolewska, której działalność naukowa, dotycząca historii roślinności, klimatu i stratygrafii czwartorzędu w Polsce jest znana i wysoko ceniona. Działalność ta wiąże się z okresem szczególnie żywego po wojnie rozwoju tej dziedziny badań w Polsce.

Maria Sobolewska urodziła się 15 listopada 1907 roku w Krakowie, zmarła w Gliwicach (5 IV 1988), a pochowana została w Krakowie na cmentarzu Rakowickim. Z miastem tym wiąże się większość wydarzeń w Jej życiu. Tu uczęszczała do Państwowego Gimnazjum Żeńskiego, a później na Uniwersytet Jagielloński, gdzie studiowała botanikę i geologię (1926—1932), uzyskując magisterium (1923) i stopień doktora nauk matematyczno-przyrodniczych (1950).

W latach 1936—1946 Maria Sobolewska pracowała w szkolnictwie średnim (Kraków, Chorzów, Mościce). W tej ostatniej miejscowości brała czynny udział w kursach tajnego nauczania, organizowanych przez Związek Nauczycielstwa Polskiego (1939—1944). Po wojnie była zatrudniana w Muzeum Fizjograficznym PAU (1947—1953) oraz na umowach w Państwowym Instytucie Geologicznym i w Przedsiębiorstwie Geologicznym Surowców Skalnych (1954—1957). Później, aż do przejścia na emeryturę, zajmowała stanowisko adiunkta w Instytucie Botaniki PAN (1957—1977). Przez te wszystkie lata, poczynając od studiów uniwersyteckich, pozostawała w żywym kontakcie z gronem krakowskich paleobotaników, uczniów prof. Władysława Szafera.

Wyniki badań naukowych Marii Sobolewskiej zawarte są w 24 publikacjach (1934—1982). Są wśród nich prace pionierskie, pochodzące z wczesnego okresu stosowania u nas metody analizy pyłkowej. Do takich należą przede wszystkim, opublikowane wspólnie z Marią Bremówną, „Studia nad opadem pyłku drzew leśnych w Puszczy Białowieskiej” (1939). Ale Jej specjalnością stały się liczne w naszym kraju i z wielu względów bardzo interesujące flory interglacjalne. Opisała je z dziewięciu stanowisk, rozrzuconych po całym kraju od Niecios i Węgorzewa na północnym wschodzie, poprzez położone w środkowej Polsce Syrniki, Łuków, Góra Kalwaria, Józefów, Olszewice i Barkowice Mokre, aż do jakże cennych Stanowic koło Rybnika na południowym zachodzie. Flory te, jak również kilka stanowisk z roślinnością glacialną, to trwałe wartości naszej wiedzy o czwartorzędzie Polski. Maria Sobolewska miała poza tym szczególnie szczęście do pięknych odkryć w postaci kopalnych szczytków makroskopowych roślin, nie rosnących u nas dziko i nie znanych jeszcze z czwartorzędu Polski. Do takich należy m. in. winorośl, tropikalna paproć *Azolla filiculoides*, wschodnio-azjatyckie *Euryale ferox* oraz nasiona zagadkowego i u nas rodzaju *Sisyrinchium*.

Maryla, tak nazywana w domu i wśród przyjaciół, była osobą o swoistej dysfunkcji i urodzie, pogodna, dobra i ludziom życzliwa, zawsze skora zareagować kaskadami śmiechu na wartą tego sytuację czy też dobry dowcip. Taką doprawdy była i taką w pamięci przyjaciół pozostanie.

Andrzej Środoń